

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ • 2026

Պատմական Իրադարձությունները և Գրականությունը

Պատմության հայելին՝
Ժամանակների գրչի միջոցով

Հայոց լեզու և գրականություն • 2026

ԱՆՏԻԿ ԱՇԽԱՐՀ · Մ.թ.ա. 8-րդ դար

Հոմերոս և Տրոյական Պատերազմ

«Բրոնզի դարի հերոսական հիշողությունը՝ դարձած քաղաքակրթության հոգի»

- Ծնված Տրոյական պատերազմի (մ.թ.ա. 1250 թ.) պատմական հիշողությունից
- Ձևավորել է հունական քաղաքակրթության բարոյական տիեզերքը
- Ազդեցությունը հասել է Վիրգիլիոսին, Դանթեին և Ջոյսին

«Պատմական հիշողությունը — ժամանակաշրջանի հոգին»

Հռոմ. Վիրգիլիոս և Կայսրական Ժամանակաշրջան

ԷՆԵԱԿԱՆԸ

Վիրգիլիոսի էպոսը պատմում է Էնեասի ճամփորդությունը Տրոյայից Իտալիա – Հռոմի հիմնադրության առասպելը:

ԿԱՅՍՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Օգոստոս կայսրը նախաձեռնեց ազգային էպոսի ստեղծումը՝ հռոմեական ինքնությունն ամրապնդելու համար:

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոմերոսից – Վիրգիլիոս – Դանթե. «Էնեականն» ձևավորեց արևմտյան էպիկ ավանդույթի հիմքը:

«*Arma virumque cano...*»

Զենք եմ երգում և այն մարդուն...

– Վիրգիլիոս, Էնեական, Գիրք I

ՄԻՋՆԱԴԱՐ · XIV ԴԱՐ

Դանթե և Ֆլորենցիայի Կոիվները

*«Աստվածային կատակերգությունը»
ծնված արտաքսումից*

◆ Ֆլորենցիայի Գվելֆ-Գիբելին քաղաքական կոիվները ոգեշնչեցին «Դժոխքի» էջերը

◆ 1302 թ. — Դանթեն արտաքսվեց իր սիրած քաղաքից ու երբեք չվերադարձավ

◆ 1308–1321 թթ. — Ստեղծեց մարդկության ամենամեծ միջնադարյան էպոսը

*«Թողեք հույսը, դուք ովքեր
մտնում եք այստեղ»
— Դանթե, Դժոխք III*

ՌՈՄԱՆՏԻԶՄ · 1862

Ֆրանսիական Հեղափոխություն
«Թշվառները»

Վիկտոր Հյուգո · 1862

«1832 թ. հունիսյան ապստամբության
ողջ ցավն ու կրակը — Santine-ի, Valjean-ի,
Gavroche-ի կերպարներով»

Հյուգոն ստեղծեց ոչ միայն վեպ, այլ ժողովրդի
ճակատագրի հռչակախոս-փաստաթուղթ

“ Կա մի բան, որ կոչվում է ազատություն ”

06 / 10

ՆԱԴՈՒԵՈՆՅԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ · 1812

Լև Տոլստոյ «Պատերազմ և Խաղաղություն»

1812 թ. Ռուսաստանի հայրենական պատերազմի
Էպիկական վերարտադրությունը —
ժողովրդի ոգու հաղթանակի պատկերումը

✦ **580,000** բառ

Ռուս գրականության ամենածավալուն վեպը

Տոլստոյն անձամբ այցելել է Borodino մարտադաշտ

Մ Ո Ղ Ե Ռ Ն Ի Չ Մ • 1914-1918

Առաջին Համաշխարհային Պատերազմ

«Կորուսյալ սերունդ»

Էրիկ Մ. Ռեմարկ, 1929

«Արևմտյան ռազմաճակատում անփոփոխ է»

Պատերազմի սարսափը, հիասթափությունը
և կորցրած երիտասարդությունը՝
մի ամբողջ սերնդի ձայնով

*«Մենք երիտասարդ էինք — ընդամենը քսան տարեկան:
Բայց ապրել — դա մենք արդեն չգիտեինք:»
— Ռեմարկ*

Ջորջ Օրուել և Ալեքսանդր Սոլժենիցին

Երկու ձայն — երկու կողմից. մեկ ճշմարտություն

Ջ. Օրուել · «1984» · 1949

Ստալինյան ԽՍՀՄ-ի և նացիստական Գերմանիայի ընդհանրացված պատկերը

«Մեծ Եղբայրը դիտում է քեզ» — վերահսկողության ու ստի կայսրություն

Արգելված ԽՍՀՄ-ում 1950 թ.

Ա. Սոլժենիցին · «Գուլագ արխիպելագ» · 1973

Խ. Հեղ.-ից 1956 — Սովետական ճամբարային համակարգի վկայությունը

Հրատարակումից հետո արտաքսվեց ԽՍՀՄ-ից · 1974 թ.

Մի ձայն, որ ճաքեց Կարմիր Կայսրությունը

«Բռնապետությունը վախենում է բառից ավելի, քան զենքից»

Հայ Գրականություն

Պատմական Ողբ և Ազատագրական Ոգի

Խաչատուր Աբովյան

1809 – 1848

«Հայ ժողովրդական լեզվի հայրը»

«Վերջ Հայաստանի»
(1841 / հրատ. 1858)

1826-1828 ռուս-պարսկական պատերազմի ոգով
Ազգային ինքնության ու ազատության արշալույս

Հովհաննես Թումանյան

1869 – 1923

«Համայն հայոց բանաստեղծ»

Ազգային Բանաստեղծ
(Ամբողջ հայ ժողովրդի ձայնը)

1915-ին կազմակերպեց 3000 որբի ապաստան
Եղեռնի ժամանակ – 500 մահճակալ հիվանդանոց

Եղիշե Չարենց

1897 – 1937

«Հայ մոդեռնիզմի ձայնը»

«Դանթեական Առասպել» · «Նաիրի երկիր»
(1916 · 1921)

1915-ի Եղեռնի ականատես, կամավոր զինվոր
Ձերբակալվեց ու զոհվեց խորհրդային բռնաճշումներից

«Ամեն ստեղծագործություն ժողովրդի հոգու ձայնն է»

Գրականության Ազդեցությունը Պատմության վրա

■ **Հ. Բ. Սթոու** — «**Քեռի Թոմի Տևակը**» (1852)

Ստրկության դեմ հասարակական գալոսյթ՝
Քաղաքացիական պատերազմի նախօրյակին

■ **Ա. Սինկլեր** — «**Ջունգլիները**» (1906)

Մսի արդյունաբերության բացահայտումը → Ամերիկյան
կերակրամթերքի վերահսկողության օրենք

■ **Ա. Սոլժենիցին** — «**Գուլագ արշիպելագ**» (1973)

ԽՍՀՄ-ի ճամբ. համ.-ի բացահայտումը → ԽՍՀՄ-ի
փլուզման կատալիզատոր

■ **Ջ. Օրուել** — «**1984**» (1949)

Տոտ.-ի ամ. հ. — 2026 թ. ա. ա. «Մ. Ե.» ա.

«Գրիչն ալ. հ. — ոչ ն. ա., ա. Ե. ս. Ե.»

